

Forfatter: Stein, Johan Carl Hendrik Theobald

Titel: BREV TIL: Stein, Harald August Edvard; Stein, Siegfred Frederik Edvard Valdemar FRA: Stein, Johan Carl Hendrik Theobald (1859-02-27)

Citation: Stein, Johan Carl Hendrik Theobald: "BREV TIL: Stein, Harald August Edvard; Stein, Siegfred Frederik Edvard Valdemar FRA: Stein, Johan Carl Hendrik Theobald (1859-02-27)", i *Billedhuggeren Theobald Stein*, VILHELM TRYDES BOGHANDEL, s. 44.
Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002086981-000-shoot-L0020869810000014.pdf> (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Billedhuggeren Theobald Stein

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Rom, 27. Februar 1859.

»Kjære Broder.

Rom er den forunderligste Blanding af Modernt og Antikt. Ved Forum og Colosseum, som er den mindst sunde Del af Staden, hvor de simple Folk bor, føler man, at man er i Rom, og kan i Tankerne danne sig en Forestilling om den gamle mageløse Storhed og tildels ogsaa i mange Glimt om de gamle Romere selv ved at se deres yngste Afkom. Især i Trasteveret (hinsides Floden) ser man de smukkeste Mennesker. Mændene ere i Reglen velbyggede og med kloge, karakteristiske Hoveder, blandt Pigerne ser man en Mængde udmærkede Skjønheder, men de tabe sig ligesaa hurtigt som de udvikle sig, og en Mellemalder eksisterer ikke længe for dem, før de blive stygge Pulverhexe. Men ikke desto mindre ere de dog maleriske og interessante, og naar de sidde ude paa Gaden udenfor deres Dør og spinde paa Haandtenen, ser man levende de Gamles Forbilleder paa Parcerne. Min ensomme Gjenbo paa Piazza Barberini Tritonen er saa dekoreret med Istapper, at det ser ud som om han var behængt med Lagener, og Godtfolk løbe om paa Gaden med røde Næser, som de dog søge at skjule og opvarme med deres bekendte store Kapper, der kun lade Øjnene tilsyne, hvori den største Forundring over den næsten sibiriske Kulde er at læse. Baronesse Zeuthen er med en stor Suite ankommen. Fru Jerichau tog sig paa at føre dem om til de danske Kunstnere. Baronessen var meget charmeret i min Blomsterpige, i hvilken hun fandt stor Lighed med hendes Søster, Fru Ahlefeldt. Hun ønskede, jeg skulde modellere dennes Byste, naar jeg kom hjem. Kammerherre Røepdorff, der er i Prins Frederik af Hessens Følge, besøgte mig forleden og sagde, at Hs. Højhed nok ogsaa vilde komme. Denne gode Mand havde dog alt sagt til Bravo: »Jeg kjøber dog intet«. Et komisk Element s. 45i vort Selskabsliv afgiver Familien S. Manden er rørende ved en mageløs Hjærtensgodhed parret med en utrolig Mangel paa Opfatningsevne. Udtryk som »Tiberius Badeanstalt« og »Basilisken« i Stedet for »Obelisken«, »Kobberværker fulde af de herligste Litografier« ere Lynglimt af hans Aand, som bestandig sætte vor Alvor paa Prøve.«

Hertzog. Thielemann.

Saabye. Hammer. Vermehren.

Ravnkilde. Læssøe. Stein. Freund.

Ernst Meyer.

Skandinaver i Rom 1859.

Den danske Koloni i Rom var i Slutningen af Halvtredserne ret stor og talte foruden de kommende og gaaende Kunstnere og Turister flere Veteraner fra gammel Tid, som for bestandig havde bosat sig i Bom og dér levede et Slags Skyggeliv paa gamle Traditioner fra Aarhundredets første Tiaar, til hvilke ingen Virkelighed dog mere svarede. Det var sikkert et Tab for de unge Kunstnere, der da kom til Rom, at ingen Mester levede og virkede dér som tyve Aar tidligere Thorvaldsen. Paavirkningerne blev mere tilfældige og et samlende kunstnerisk Midtpunkt manglede. Hvad Thorvaldsens store Atelierer havde været for den foregaaende Generations Billedhuggere med den mægtige, levende Produktion, der udfoldedes dér, kunde ikke erstattes af de Traditioner, de gamle Veteraner sad inde med. Kun en af disse, Ernst Meyer, var derhos en virkelig betydelig s. 46Kunstner, men da en gammel og svag Mand. Den første Aften, STEIN kom til Rom, fortæller han, at han hyldet i sin romerske Slængkappe styrede gennem Corsoen til »Cafe nuovo«, hvor de Danske holdt til. Gennem Tobaksrøgen og banende sig Vej mellem de mange Smaaborde, hvor Dominobrikkerne raslede og under Musik af fire omvandrende Musikanter, der kilede paa »il Trovatore«, fandt han kendte Ansigter. Der sad Ernst Meyer, Ravnkilde, Holbech og Middelthun. Ernst Meyer var en værkbrudden Stakkel, der arbejdede sig frem med Krykke, Stok og Besværlighed, men endnu med et sprudlende Lune, der ofte havde Anstrøg af Satire og Libertinage. Han var stærk i sin Tanke og Kunst, men svag overfor det smukke Køn. Han var Jøde ligesom Konsulen Bravo. Denne sidste holdt ikke af at blive mindet herom, hvorfor Ernst Meyer stadig ved Gilderne drillende sagde til ham: »Skal vi to Jøder saa ikke ogsaa drikke et Glas sammen«. Musikeren Ravnkilde var en mangeaarig Romafarer. Paa Grund af en ulykkelig Kærlighed havde han forladt København for at dø i Rom som en gammel Pebersvend. Han oplivede Skandinavernes Sammenkomster med sit smukke Spil, men levede ellers mest sammen med engelske Familier, hvor han informerede. Holbech havde arbejdet i Thorvaldsens Atelier. Han havde Øgenavnet »Prins Hamlet af Danmark« og markerede sig let mellem Landsmændene ved sin maniererte Skikkelse a la Don Quichotte. Han var Anfører, naar det drejede sig om nye Opdagelser paa Vinknejpernes Omraade, men iøvrigt en glad og elskværdig Natur. Middelthun var i sin Tid kommen til Rom sammen med den svenske Billedhugger Molin. Han var nøje knyttet til en dansk Dame, Fru Agier, født Heger, og deltog ikke meget i Skandinavernes Liv. En ejendommelig Figur blandt de Yngre var Billedhuggeren Kolberg. Han var Protege af Grevinde Danner, men mentes at have været uforsigtig overfor Kammerherre Berling, hvorfor han var sendt til Rom i en Slags Unaade. Han pegede tit paa en lille Guldring, som han bar som en Erindring om en »høj Dame«, og som vilde være hans Talisman, »naar hun saa den«. Han var ikke uden Talent, men det lykkedes ham dog aldrig at slaa igennem som Kunstner. Han var som Regel paa Kant med Landsmændene. Det betydeligste Kunstnerpar var uden Tvivl Jerichau og hans Kone. Om dette mærkelige Par fortæller STEIN, at Jerichau med sine utøjlede Lidenskaber forenede en barnlig Elskværdighed. Ofte var der stormende Scener mellem Ægtefællerne, naar Jerichau havde set alt for dybt i et Par smukke Øjne, og Skilsmisse var endda paa Tale, men de var samtidig saa stolte af hinandens s. 47Begavelse, at de ikke kunde undvære hinanden, og et Øjeblik efter en voldsom Scene kunde de til Castagnetternes Lyd danse en munter Tarantel sammen til alles

Fornøjelse. Ofte var Jerichau tavs og tvær i Selskaber, indtil en smuk Dame satte ham i Humør, eller ogsaa gik han rundt og følte paa Gæsternes Armmuskler og tilbød dem Styrkeprøver med sig, der var voldsom stærk. Det var Fru Jerichaus Skræk, naar han begyndte derpaa. Fru Jerichau udfoldede megen Energi for at skaffe sine egne og Mandens Arbejder Afsætning og vejede ikke altid sine Argumenter. En Gang tilbød hun Christian d. IX et Maleri, og tilsidst vilde hun forære ham det. Da Kongen paa ingen Maade vilde modtage det, udrød Fruen: »Deres Majestæt er virkelig arrogant«, hvilken Udtalelse efter Kongens eget Udsagn mange Aar senere morede ham meget mere, end Billedet vilde have gjort. I Bogen om Sønnen Harald Jerichau har hun sat ikke blot ham men ogsaa sig selv et saare skønt Minde. Den øvrige Koloni talte mellem sine Medlemmer paa den Tid Saabye, Exner, Orlík, Vermehren, Chr. Freund, Hertzog og Hammer foruden

Billedhuggeren C. F. HOLBECH.

s. 48 Blomsterpigen. Glyptotheket.

s. 49 Vandbæreren. Grønningen.

7

s. 50

flere andre mindre kendte Kunstnere. Desuden hørte til Kolonien de norske Digttere Welhaven og A. Munch, der kaldtes »Ild og Vand« paa Grund af deres store Forskellighed.

Det var lyse og lykkelige Aar disse tre Aar i Italien fra 1856 til 1859, og under dette Ophold udførte STEIN en Række Arbejder, der gjorde hans Navn bekendt som Billedhugger. Fra 1857 skriver sig en Figur af en lille Pige, som fodrer Smaafugle. Ideen hertil fik han ved i Florens at se Giottos Freske af San Franciscus, der taler til Fuglene. »Det var en lang Omvej til et saa simpelt Motiv«, skriver han i sine Optegnelser. Figuren forliste imidlertid i Middelhavet. Fra samme Aar er en neapolitansk Dreng, der lytter til en Konkylie, som købtes af Kunstforeningen. Fra 1858 skriver sig samme Figur til »Fremtiden« og en lille Pige med en Stjerneblomst til Ministerresident Paulli. Fra 1859 samme Figur til Frederik den VII og den neapolitanske Vandbærer til Grev Molkte, Bregentved. Den sidste Figur blev tildelt Udstillingsmedaillen i 1860.

Neapolitansk Dreng. Kunstforeningen.

Disse Arbejder, der alle er udførte uden forudgaaende Bestilling, altsaa uden Bundethed af Emnet, ere typiske for STEINS Motivvalg som ung. De fremstille alle, sikkert under Paavirkning af Thorvaldsen men ogsaa stemmende med Kunstnerens hele Naturel, det menneskelige Legeme i dets allerførste Blomstring eller maaske rettere i den Periode, der ligger lige forud for Blomstringen, den Periode, man kan kalde Livets Maj. Fælles for disse Figurer bliver derfor først paa Grund af Modellens Ungdom en vis Blyhed i Væsen og den sarte Ynde, der er Ungdommens Mærke. Disse unge Mænd og Kvinder er i Thorvaldsens Aand ganske uberørte af Livet og dets Møje. Vandbæreren bærer sin Krukke saa let, som om der ikke var noget, der hed en træt Aften efter en lang Dag i Hede og Sol. Den neapolitanske Fiskerdreng nyder et fuldkommen dolce far niente, og de unge Piger vandre i deres egne lyseblaa Drømme. De er alle udførte med sikker Beherskelse af Formen, plastiske s. 51 ved Linjens Rytme og Formens fine Skønhed, maaske lidt stillestaaende i deres aandelige Fysiognomi, ikke paa nogen Maade »interessante«, men de vidne alle om deres Skabers Naturel og ideelle Syn paa Livet og Kunsten. Det samme Motivvalg beskæftigede STEIN hele Livet, og han vender Gang paa Gang tilbage dertil. »Faustulus« fra 1896, »Liden Gunver« fra 1898 og den ægyptiske Dreng med Vandkrukken fra 1899 er alle Udtryk for samme Grundanskuelse af Kunsten. Hvor længe et Motiv kan ligge i Bevidstheden, før det udføres, er »Faustulus« Bevis paa. I et Brev fra 1858 fra Rom skriver STEIN: »først i September tager jeg fat paa et Arbejde, hvortil jeg har Ideen i Hovedet. Det bliver muligvis en Gruppe af Hyrden Faustulus, der finder Tvillingbørnene Romulus og Remus og tager dem fra deres Plejemoder Ulvinden. Det er et ægte romersk og originalt Sujet«. En Skitse af en saadan Gruppe skriver sig fra denne Tid, men der skulde gaa 38 Aar forinden »Faustulus«, der nu staar foran Kunstmuseet, kom til Verden.

Ulvinden med Romulus og Remus.

Fremstillingen af disse ganske unge Menneskebørn i deres kyske Ynde harmonerede med et Grundtræk i Kunstnerens Karakter. Den samme Blu, som Grækerne satte saa højt i s. 52 Kunsten, prægede ham selv hele Livet. Han var sky for at lægge stærke Følelser for Dagen, ren i Tanke og Handling. Hvad Fru Heiberg sagde om den yngre Broder, den senere Biskop, »Hans Farve er hvid«, gælder ogsaa om ham. Det var maaske paa en Gang en Styrke og en Svaghed for ham som Kunstner.

Hans gamle Yen Nicolai Krossing i København, der fulgte ham med den største Interesse, skriver følgende til ham i et Brev fra 1858: »Deres Liv, bedste Stein, ligger saa smukt for min Tanke. Den unge, begejstret for Kunsten og udstyret til at virkeliggøre sin Sjæls Ideal, tidligt anerkendt af sit Fædreland og fulgt af dets bedste Ønsker og Forhaabninger bliver i Udlandet straks bemærket og søgt, truffet af Uheld, der saa godt som øjeblikkelig aabner forøget Virksomhed og fremkalder nye Værker, uden at det tidligere er helt forsvundet. Kunstnerens Liv og Udvikling er tit vidunderlig. Her er Lys og Skygge saa harmonisk smeltet

sammen, at den gamle Sandhed gentages: »Palmen vokser under Byrden«. For mig er der Julemærker, der spaar om en Fremtid, vi alle kunne glædes ved«.

I Sommeren 1859 rejste han hjem. I et af sine sidste Breve til Hjemmet sammenfatter han Resultatet af Opholdet i Rom i følgende Ord: »Jo længere jeg er her, jo bedre synes jeg om alt hernede, og maaske det er, fordi jeg om 4—5 Maaneder siger det Farvel om end kun for en kort Tid, at jeg med mere Kærlighed lader mig fængsle og betragter disse tre Aar som nogle af de bedste, jeg har oplevet endnu. Det er saa let at komme herfra, men er det maaske ikke vanskeligt atter at komme her igen? Dog, jacta est alea, saa maa det komme, som det vil byde sig. Paa Lampevejen er ogsaa kønt, og Ler finder man i Valby Bakke saavel som ved Tiberen«.

Hjemreisen fandt Sted midt under den fransk-østrigske Krig. Følgende Brev viser Stemningen i Italien: »Florentz var i en Begejstringsrus over den erhvervede Frihed, og da netop i de Dage Prins Napoleon og hans Korps ventedes, var hvert Hus udsmykket med Italiens Farver, hvidt, rødt og grønt blandede i broderlig Enighed med de franske, og Florentz saa ud som København ved Troppernes Hjemkomst i 1849. Fra Florentz tog vi med en Vetturin over Bologna til Padua. Landevejene frembød et aldeles krigerisk Præg, overalt mødte os marcherende Kolonner og Artilleri eller syngende Skarer af frivillige, der med en trefarvet Fane i Spidsen ilede til Samlingspladserne. En halv Time efter at have passeret de toscanske Forposter og nærmede os Bologna, saa vi de fatale hvide Uniformer. Den s. 53 første Østriger, vi saa, var en Dragon, der holdt midt paa Landevejen saa stille som en Statue med Øjnene vendt mod Fjenden, Pistolen spændt og Fingren paa Aftrækkeren. Heldigvis er de nu ude af Bologna og forhaabentlig snart af hele Italien«.

Sommeren 1859 var han atter paa det kære »Lampenborg«.

Hjemmet paa Lampevejen.

s. 54 Faun lyttende til en Rørfløjte.
Hirschsprungs Museum.